

bogatih plemenitažev, ktere si radi pod besedo „grajšak“ mislimo, temuč de zadeva močno tudi državo samo in veliko število vstanovitev (štifting) in zalog za siromake in bolnike, in veliko drugih milodarnih naprav.

Ako bi se odkupljenje še bolj ponižalo, kako bi država svoje dolžnosti, ki leže na njenih iz podložitva izvirajočih in zemljiških pravicah, še izpolniti zamogla? kako bi vstanovitve (štiftinge) in zaveze do ubogih in bolnih opravila?

Ravno tako bi se denarji sirót, ki so se nakladali na grajšine, zgubili, če tudi kapitalistov (upnikov) ne omenimo.

Tudi niso vsi grajšaki bogatini; med njimi je mnogo revnih rodovín, ktere vsaka zguba močno zadene.

Nasproti so podložniki dosihmal svoje posestva zavoljo na njih ležečih dolžnost boljši kup kupovali, in dobički odkupljenja pridejo vsim kmetam, ubogim in premožnim, v prid.

Če se pa odkupna postava 4. sušca z enakimi postavami družih držav primeri, se bo našlo, de jih naša vse prekosí in preseže v skernosti za kmeta.

(Po Dunajsk. Nov. in Slovenii).

— Nekej od čbelarstva.

(Dalje.)

V. Kakor vročine, ravno také čbele tudi prehudiga mraza prenesti nemorejo; pri hudim mrazu oterpnejo in pozebejo.

Ravno zato si pa čbele tudi panjove znotrej z nekim vošenim mazilam zamažejo in pred mrazam zapažijo. Kjer je le kaka špranja ali poka, jo naglo zalikajo. De pozimi preveliciga mraza ne terpé, se spravijo med satje sred panja skupej; in če še to dovelj ne zdá, začnejo brenčati, s perutnicami majati, in močneje sopsti, de bi se le oterpnjenju in hudimu mrazu ubranile. In po tém je tudi v panji gorkeje kakor v vunanjim zraku. Sneg je čbeli smert; če se le na-nj vsede, pogine.

Torej se morajo čbele pozimi mraza varovati. K temu pripomore pa nar več njih velika množica. Več ko jih je, toplejši jim je; če jih je pa menj v panji, toliko poprej tudi pozebejo. Slišiš, ljubi moj prijatelj! prihrani si tedej dobrih panjev in polnih čbel za pléme, sicer ti znajo pod koš iti.

Vselej je práv, če panjove pozimi s žaklji, plahtami ali kakošno drugo volnato odejo odeneš.

Še boljši je pa, če se čez zimo v kakošno shrambo denejo, skozi ktero merzla sapa ne piše, in kjer v miru in na tihim do spomladi ostanajo. Ta shramba mora pa suha biti. Panjovi radi plesnejo, posebno pa, ako so v kakošnim vlažnim ali mokrotnim kraji shranjeni. Tudi okinj shramba ne smé iméti; če jih pa ima, morajo na sončni strani popolnoma zaperte biti; zakaj dostikrat so pozimi ali pa proti spomladi lepi jasni in gorki dnevi in sonce jame na oknja sijati in shrambo ogrejeti; čbe-lice to čutiti postanejo nepokojne, svoje gruče popusté, gredó narazin, se preveč vgrejejo in proti žrelu zaženejo, in se, ako žrelo ni odperto, zadušijo. Če je pa odperto, vùn leté in nič več nazaj ne prileté.

Shramba mora tedej tamna biti, de sonce va-njo ne seje. Tukej naj panjovi vedno pri miru in na tihim stojé; boljši je, de so bolj na hladnim, kakor na pregorkim. Spomladi naj se v čbelnak prenesejo in sicer rajši pozneje kakor prezgodej. Če je spomladi v panji prehladno, zmanjka zalege; in če je poléti prehladno v njem, se zalega ne zleže, kakor bi imelo biti.

VI. Čbela ljubi v svojim prebivališu tamôto.

Tamno mora v panji biti; v tamnim čbela dela; in kjer ni tamote, jo čbela sama napravi. Pervo delo, kteriga se nov roj poprime, je, de ogladi s svojimi zobmi do čistiga mésto, na kterim misli svoje delo začeti, po

tem ga z neko rumeno vošeno mokroto pomaže. Čbela ni prijateljica svitlobe; torej je čbelar nikakor ne draži s svitlôbo, (poglej V. vladíno).

(Dalje sledí.)

Iz kmetijskiga zbora na Dunaji.

Drugo vprašanje, ktero je gosp. minister kmetijskimu zboru postavil, je bilo: kako naj bi se prihodnjič v vsaki deželi za poduk v kmetijstvu skerbélo, in kako naj bi se šole kmetijstva napravile?

Ta reč je tako imenitna, de se zamore perva in nar potrebniši stopnja k povzdigi kmetijstva imenovati, ne le v naši deželi, ampak po vsih deželah našiga cesarstva, kjer kmetijstvo ne stoji na tisti stopnji, kakor v mnogih družih ptujih deželah. Vémo sicer, de je v vsaki deželi umnih in prebisanih kmetovavcov, ki svoje kmetije pametno obdelujejo in za svoje gojzde pridno skerbé, — vémo pa tudi, de jih je veliko več, ki se modre kmetovavce in pridne gospodarje mislijo, in vender, če pogledamo njih oranje, njih živino, njih gnojniša, njih drevesa, njih gojzde, se nam povsod očitno kaže, de njih vednost je grôzno revna! Kakor so oče ravnali, tako ravná sin; kakor je pred sto léti bilo, tako je dan današnji. Z okornim plugam se martrajo sebe in živino, kakor njih dešček pred sto léti; gnojna jama leži pod kapam in se prepéka na soncu, kakor pred sto léti; mah objeda sadne drevesa, kakor pred sto léti; živina stoji in leži v blatu, kakor pred sto léti; gosence naj preidejo iz dreves, kakor so prišle, — vse kakor pred sto léti; trava na travnikih naj raste, kakor jo Bog da; čmu jih včasih pognojiti, čmu vodó na nje napeljevati, čmu močirnim vodo odpeljevati? Saj so oče tudi tako delali, in oče so bili moder mož! Sin se od očeta učí, in kakor je on delal, delajo tudi njegovi nasledniki, misleči, de vse nove naprave in poprave nič ne veljajo. Tako pa si samí sebi obilniši pridelke kratijo in boljši dohodke kradejo — in kakor posamesni kmetje zaostajajo v kmetijstvu, tako zaostaja po tem cela dežela.

To mora pa prihodnjič drugači biti. Oče nebeški je dal zemlji rodovitnost, človeku pa um in pamet, de naj jo sili k zmirej večí rodovitnosti.

Kmetovavca ne moremo na njegovi lastnini siliti, de bi mógel drugači ravnati. On je gospodar, in gospodari po svoji volji, de le sosedu škode ne dela. Če ga lastni dobiček ne sili, ga postave ne morejo siliti.

Edína moč tedej, kmetijstvo na boljši stopnjo pripraviti, je *poduk*, in sicer poduk *mladosti*. Od podučene mladosti imamo povzdigo kmetijstva pričakovati. Podučén mlad gospodar bo spoznal, kaj de je treba popraviti, in kako se bo mogla poprava nar boljši vpejljati. Lastni dobiček, ki ga je spoznal, ga bo silil k novim napravam. Zdej se dostikrat ljudjé tacimu posmehujejo, ki se kakošne nove naprave loti, in mu ne verjamejo nič, dokler očitniga dobička ne vidijo.

Minister kmetijstva je tedej modro sklenil, de povzdiga kmetijstva se ima s podukam začeti. Z hvaležnostjo je spoznal kmetijski zbor to edino pravo pot, in je tedej sklenil:

1) Že v malih ali začetnih šolah v mestih in po kmetih, kader se je mladost brati in pisati naučila, se ima v kmetijskih rečéh toliko podučiti, kolikor zamore mladost tega poduka zapopasti. Poduk kmetijstva mora po vsih malih šolah samostojin in posebin razdelk šolskiga poduka biti, in ne le kakor naveržek kakimu družimu uku.

2) Posebne bukve se morajo za ta poduk napraviti, razumu mladosti obojniga spôla primerne, in s podobami razjasnjene.

3) Prihodnji učeni teš šol morajo saj nekoliko vednosti v kmetijstvu imeti, de bojo zamôgli to,

kar bo v bukvah zapisano stalo, fantam in dekletam dobro razlagati in na vertu in na njivi pokazati.

4) Učeniki morajo prihodnjic boljši plačilo dobiti, kakor dosihmal, ker se bo od njih tudi več vednosti terjalo.

5) V nedeljskih šolah se mora tudi poduk kmetijstva ponavljati.

Namen tega poduka ni, popolnoma izučene kmetovavce izrediti, zakaj ta poduk je le zato, de se že v mladih sercih ljubezin do natornih vednost in do kmetijstva obudí, in mlada glavica nekoliko odpre.

6) Pravi podúk kmetijstva naj se začne v tako imenovanih djanskih kmetijskih šolah (praktischen Ackerbauschulen). V teh šolah se ima kmetijstvo v djanji učiti. Mladenč mora v teh šolah sam delati in se mnogih kmetijskih opravil poprijeti. Le tako se zamore pravi kmetovavec izučiti. Kako pa te šole napraviti, de jih bo dovelj, de jih bojo zamogli kmečki fantje lahko obiskati? — Cesar ali država nima toliko denarja, de bi se zamoglo v vsaki deželi veliko tacih šol napraviti; veliko jih pa mora biti, zato de v eno šolo preveč učencov ne pride in de eden družimu dela ne jemlje, de mladenči nimajo pridelleč od doma i. t. d.

Zbor je v ti reči — mislimo — práv dobro tole sklenil:

V vsaki deželi so nekatere velike kmetije (grajšine), od katerih se vé, de kmetijstvo modro obdelujejo. Posestniki tacih imenitniših kmetij naj se v imenu cele dežele naprosijo, de vzamejo kakih 5 — 6 mladenčev v poduk in delo, proti tem, de jim delajo in kaj majhniga za živež in stanovanje plačajo. Take kmetije naj počasti država z eno ali drugo rečjó — in nar pridnišim mladenčem naj daruje dežela, kakor je že navada na Štajarskim, vsako leto kakih 60 — 80 gold., de si s tém denarjem živež preskerbijo. Tri léta naj terpi ta poduk. Darila (Stipendien) pa naj se vzamejo iz tacih denarjev, ki so bili dozdej za malo koristne reči večidel zaverženi, kakor, postavimo, darila za govejo živino, ktere deželi niso nikakoršniga prida prinésle. — V vsaki deželi imamo nekatere take kmetije, v katerih se bojo zamogli mladenči dobro djanskiga kmetijstva naučiti. Mladenč, ki v tako kmetijsko šolo stopi, naj bo okoli 16 lét star.

7) Tako v djanskim kmetijstvu izurjeni mladenč naj stopi potem v drugo kmetijsko šolo v mestu, kjer se bo natanjčni in višji poduk iz bukev dajal, tako de bo mladenč tudi viši kmetijske vednosti zadobil. Ta kmetijska šola, v kateri se bo podúk v domačim jeziku dajal, naj bo razdelk politéhnik (polytechnisches Institut), to je, take šole, v kateri se mnogoverstne vednosti učijo, ktere obertnijstvo, rokodelstvo in kmetijstvo vtičejo. V vsaki kronini deželi naj se napravi ena taka politéhnika.

8) Ko je mladenč tudi to šolo dočončal, in če hoče sprično pismo (Zeugniss) dobiti, de je kmetijstva popolnoma izučen in de si zamore potem službo kmetijskiga oskerbnika i. t. d. zadobiti, se mora očitnimu izprašanju (Staatsprüfung) podvreči. Če je to izprašanje dobro prestal, je poterjen kmetovavec.

Se vé de za navadne kmete ni treba vsiga tega.

9) Pri Dunajski akedemii vednosti (Academie der Wissenschaften) naj se odloči tudi za kmetijstvo en razdelk (Section), in naj se kak učen mož izvoli, ki mnoge kmetijske skušnje dela, in kar skozi in skozi poterjeniga najde, naj oznani po deželah.

Tako — mislimo — je prava in lahka pot najdena, de se bo moglo kmetijsko podučenje povsod malo začeti in s pridam dognati.

Dr. Bleiweis.

Hvala, komur hvala, graja pa komur graja gré.

Tukaj podamo iz prijateljskiga pisma nekoliko ver-

stic. Gotovo jih bo vsaki pravi prijatelj slovenšine z veseljem bral. Glasé se tako le: „Pretečeni četertek, t. j. 8. d. t. m. sim bil v Loki pri častitljivih nunah na šolski poskušnji. Veselilo me je slišati, de so se loške nune tudi verlo slovenšine prijele. Veselje je bilo mlade dekletca slišati, kakó serčno so v maternim jeziku odgovarjale. Pisale so v novim pravovisu. Rajtalo se je vse po slovensko. Slovnico so po slovensko spraševale, in gosp. katehet je tudi v vsih klasih le slovensko spraševal. Z eno besedo, loške nunske šole grejo s časam naprej, in so praviga slovenskiga duha. Slava jim!“

Pač veselo je za nas Slovence slišati, de tudi častitljive gospé nune v Loki lepi izgled svojih ljubljanskih sestrá posnemajo. Same prave Slovenke bojo tudi praviga slovenskiga duha v čiste serčica mladih Slovenčic vcepile, kteri bo sčasama vse naše rojake prešinil. Ljubljanske in loške častitljive gospé nune so nam pa tudi očitno pokazale, de so prazni izgovori, ki jih nekteri nerodni možkači terdijo, de namreč ne znajo slovensko učiti. Če so se nune zamogle v kratkim času toliko slovenšine naučiti, de zamorejo slovnico in druge reči v maternim jezku učiti, ali ne bo učencov naših poglavitnih, normalnih in drugih šol sram, se z neznanstvom slovenšine izgovarjati?

Tudi gospod katehet loških nunskih šol je nek v vsih klasih le slovensko spraševal. To je gotovo znamenje, de še ni neke katehetske resnice pozabil, ktere se je njega dni v šoli učil. Ta resnica pravi: „de naj katehet keršanski nauk takó uči, de se bojo večne resnice Jezusoviga nauka ne le v spomin, ampak posebno tudi v serce vtisnile.“ Prašamo ponižno: ali se pa to zamore zgoditi, če uboge slovenske otroke že v poglavitnih in normalnih šolah v ptujim nerazumljivim jeziku s keršanskimi resnicami pitate? Ali je mogoče, de bi nerazumljiva beseda zamogla ogrévatí mlado serce? Položimo rokó na persi in premislimo enkrat práv po resnici, kakó smo se mi v svojih otročjih létih keršanskiga nauka učili. Tavžent in tavžent jih je samo na Krajnskim, ki nam bojo radi obstali, de še v tretjim klasu zavoljo neznanem nemsine niso mogli nič kej práv keršanskiga nauka umeti. Le v glavo smo si ga zabijali, serce je pa večidel prazno in merzlo ostalo. Kdor je pa kriv, de mlado serce prazno in merzlo ostaja, temu naj Bog pomaga!

Kdor se hoče prepričati, kakó de se uboga slovenska mladina s keršanskim naukam martra in ga še dostokrat kolne, naj se gré lepo polétno jutro na Golmajarijo ali pa krog ljubljanskiga grada sprehajat. Ondi bo slišal kakó ti ubožčiki sémtertjé čivkajo. Eden jo goni brez konca in kraja: „Gott ist allmächtig, allmächtig, allmächtig“ i. t. d.; drugi si v glavo zabija: „Die Taufe, Taufe, Taufe, ist ein Sakrament, Sakrament, Sakrament“ i. t. d.; in če greš še enmalo naprej, boš slišal drobne otročiče žuboreti: „Wer hat Alles erschaffen, Alles erschaffen, erschaffen?“ i. t. d. Kaj pravite, gospodje kateheti, ali se tako učenje serca tudi kej prime? Če se še spomnite svoje mladosti, boste naravnost rekli, de šembrano malo. Tedaj je vaše gotovo in lahko delo mlatenje prazne slame. Ali bi ne bilo toraj veliko bolje, ako bi se keršanski nauk v slovenskim jeziku učil, dokler se otroci nemsine dobro ne naučé? To se pa v poglavitnih in normalnih šolah gotovo še ne zgodi. Zató pa otroke keršanskiga nauka v nemškim jeziku učiti, de se bolje nemsine naučé, je strašna napaka. Če je sploh napčino, otroke v drugih rečéh preveč z nemsino mučiti, je gotovo pregrešno jih v nerazumljivim jeziku svete vére učiti. Če jemed nami kaki Nemček, naj se uči nebeških resnic v svojim jeziku; saj mu tega nikdar nihče branil ne bo. De bi se pa sto in sto Slovenčikov zavoljo njega moglo v nemškim jim nerazumljivim jeziku božjih resnic učiti,